

МЕТОДОЛОГІЯ РЕЙТИНГУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ КЛЮЧОВИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ: ПЕРЕЛІК УЧАСНИКІВ ТА КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ

Автори:

Міхал Пішко,

Transparency International Словаччина

Єгор Киян,

аналітик з економічних питань МЦПД

Катерина Москаленко,

директор з юридичних питань МЦПД

Максим Степаненко,

експерт департаменту внутрішньої політики МЦПД

Серпень 2020

ПРО ПРОЕКТ

Проект «Зміцнення демократичної стійкості ключових державних інституцій в Україні» реалізується Інститутом економічних та соціальних реформ у Словаччині (INEKO) у партнерстві з Міжнародним центром перспективних досліджень (МЦПД). Ініціатива підтримується за програмою Посольства США в Україні. Проект спрямований на підвищення ефективності державних органів та органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства у сфері створення та нагляду за регіональною політикою, управління державними підприємствами, моніторингу бюджетів та відкритості місцевої влади.

Незалежність державних органів в Україні завжди була і залишається актуальною темою. Зумовлено це тим, що вплив різних стейкхолдерів у їх функціонування може створити асиметрії ринкових перетворень в Україні та створити загрози ефективному управлінню, збільшити ризики корупції, похитнути демократичні основи, негативно відобразитися на благополуччі населення та, навіть, поставити майбутній економічний розвиток країни під велике питання.

У свою чергу, метою «Рейтингу незалежності ключових державних органів України» є аналіз ступеню незалежності ключових державних органів України від різних зацікавлених сторін та представлення рекомендацій щодо підвищення їх незалежності. Додатково, такий підхід сприятиме публічній дискусії про ступінь незалежності ключових державних установ в Україні, покращенню громадського контролю за функціонуванням державних органів.

Оцінка незалежності державних органів буде зосереджена на таких критеріях, як призначення та звільнення з посади вищого керівництва, суверенітет та правова основа державного органу, прозорість доходів призначеного керівництва.

Результати цього проекту будуть корисними для всіх, хто може їх використати як джерело інформації для оцінки тенденцій функціонування державних органів.

Ми сподіваємося, що даний проект зможе підвищити незалежність та професійність державних органів України, просуватиме гарні ідеї і надихатиме на їх впровадження по всій території України.

Показники незалежності ключових державних органів України

№	Критерій незалежності	Бали для державного органу без Правління	Бали для державного органу з Правлінням	Джерело
I. Призначення керівного органу та членів правління				
1	Керівний орган складається з декількох осіб	2	–	Законодавство України
2	Голова Правління державного органу не бере участі у виборах членів правління	–	1	Законодавство України
3	З Головою Правління не укладався трудовий договір	–	0,5	Законодавство України
4	З Членами Правління не укладались трудові договори	–	0,5	Законодавство України
5	Члени керівного органу не змінюються однооментно	1	0,5	Законодавство України
6	Члени Правління не змінюються одночасно	–	0,5	Законодавство України
7	Члени керівного органу призначаються різними способами (декількома суб'єктами)	1	1	Законодавство України
8	Голова державного органу призначається колективним органом	1	0,5	Законодавство України
9	Члени Правління призначаються колективним органом	–	0,5	Законодавство України
10	Члени керівного органу обираються декількома суб'єктами	1	0,5	Законодавство України
11	Члени Правління обираються декількома суб'єктами	–	0,5	Законодавство України
12	Кандидати на посаду керівного органу повинні відповідати конкретним вимогам щодо освіти	1	1	Законодавство України
13	Кандидати на посаду керівного органу повинні відповідати конкретним вимогам щодо досвіду роботи	1	1	Законодавство України
14	Кандидати на посаду керівного органу повинні відповідати конкретним вимогам щодо їх політичної незалежності	1	1	Законодавство України
15	Члени керівного органу не мають права обіймати певні посади після закінчення терміну їх повноважень	1	1	Законодавство України
16	Строк повноважень членів керівного органу обмежений	1	1	Законодавство України

17	Одна і та ж особа не може бути призначена членом керівного органу більше, ніж два строки підряд	1	1	Законодавство України
18	Громадські слухання є частиною процесу відбору керівних посад	1	1	Законодавство України
19	Резюме членів керівного органу є загальнодоступними	1	1	Офіційний веб-сайт державного органу, пошук у Google або офіційний запит на інформацію
20	Члени керівного органу не були політично активними за два роки до призначення	1	1	Офіційний веб-сайт державного органу, пошук у Google або офіційний запит на інформацію
Кількість балів		15	15	
II. Звільнення посадових осіб				
1	Звільнення голови державного органу можливе з причин, пов'язаних з політикою	1	1	Законодавство України
2	Звільнення голови державного органу можливе на розсуд уповноваженого органу державної влади	1	1	Законодавство України
3	Звільнення голови державного органу можливе в тому випадку, якщо призначений голова був засуджений за злочин або якщо він більше не відповідає критерію політичної незалежності	2	1	Законодавство України
4	Звільнення члена Правління можливе лише з підстав, передбачених законодавством і повинно бути обґрунтованим	–	1	Законодавство України
5	Звільнення голови державного органу повинне здійснюватися декількома суб'єктами	1	0,5	Законодавство України
6	Звільнення члена Правління має здійснюватися декількома суб'єктами	–	0,5	Законодавство України
Кількість балів		5	5	

III. Суверенітет та конституційні основи				
1	Правове регулювання діяльності органу державної влади здійснюється Конституцією України	1	1	Конституція України
2	Порядок призначення голови державного органу визначений Конституцією України	1	1	Конституція України
3	Порядок призначення заступника голови державного органу визначений Конституцією України	1	1	Конституція України
4	Необхідна конституційна більшість для обрання голови державного органу або члена його керівного органу	1	1	Конституція України
5	Компетенції органу державної влади визначені в Конституції України	1	1	Конституція України
6	Вплив у будь-який спосіб на орган Кабінетом Міністрів України виключено	1	1	Законодавство України
7	Державний орган незалежний у своїх рішеннях	1	1	Законодавство України
8	Керівник державного органу не може приймати одноосібних рішень	1	0,5	Законодавство України
9	Лише у разі розподілу голосів порівну, голос голови Правління є вирішальним	–	0,5	Законодавство України
10	Формування бюджету державного органу визначено в законі України	1	1	Законодавство України
11	Державний орган є головним розпорядником коштів Державного бюджету України	1	1	Законодавство України
12	Державний орган фінансується не тільки з державного бюджету	1	1	Законодавство України
13	Державний орган має повноваження приймати рішення про власну внутрішню організацію	1	1	Законодавство України
14	Голова державного органу не призначається виключно урядом	1	1	Законодавство України
15	Державний орган уповноважений самостійно визначати свій штатний розпис	1	1	Законодавство України
Кількість балів		15	15	

IV. Доходи посадових осіб та службовців				
1	Інформація про середню місячну заробітну плату голови державного органу є загальнодоступною	2	1	Офіційний запит на інформацію, щорічний звіт
2	Інформація про середню місячну заробітну плату заступника голови державного органу є загальнодоступною	1	1	Офіційний запит на інформацію, щорічний звіт
3	Інформація про середню місячну заробітну плату членів Правління державного органу є загальнодоступною	–	1	Офіційний запит на інформацію, щорічний звіт
4	Інформація про середню місячну заробітну плату високопосадовців є державного органу загальнодоступною	1	1	Офіційний запит на інформацію, щорічний звіт
5	Інформація про середню місячну заробітну плату працівників державного органу є загальнодоступною	1	1	Офіційний запит на інформацію, щорічний звіт
Кількість балів		5	5	
РАЗОМ		40	40	

№	Оцінка за кожну категорію	Бали для державного органу без Правління	Бали для державного органу з Правлінням
I.	Призначення керівного органу та членів правління	15,0	15,0
II.	Звільнення посадових осіб	5,0	5,0
III.	Суверенітет та конституційні	15,0	15,0
IV.	Доходи посадових осіб та службовців	5,0	5,0
	РАЗОМ	40,00	40,00

Перелік учасників рейтингу незалежності ключових державних органів України

	Державні органи влади з функціями регулювання, контролю, надання послуг та у сфері судової діяльності (далі - державні органи)	Веб-адреса
1	Державна податкова служба України	https://tax.gov.ua/
2	Державна фіскальна служба України	http://sfs.gov.ua/
3	Державна митна служба України	https://customs.gov.ua/
4	Антимонопольний комітет України	http://www.amc.gov.ua/
5	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	http://www.nerc.gov.ua/
6	Національне агентство з питань запобігання корупції	https://nazk.gov.ua/
7	Національне антикорупційне бюро України	https://nabu.gov.ua/
8	Офіс Генерального прокурора	https://www.gp.gov.ua/
9	Національна поліція України	https://www.npu.gov.ua/
10	Верховний Суд	https://supreme.court.gov.ua/
11	Конституційний Суд України	http://www.ccu.gov.ua/
12	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	http://www.ombudsman.gov.ua/
13	Рада бізнес-омбудсмена	https://boi.org.ua/
14	Національний банк України	https://bank.gov.ua/
15	Фонд державного майна України	http://www.spfu.gov.ua/
16	Пенсійний фонд України	https://www.pfu.gov.ua/
17	Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків	https://www.nssmc.gov.ua/